

Отриманий коефіцієнт ефективності управлінської праці по результатам звітного кварталу використовується для розрахунку розміру змінної частини заробітної плати керівника. За підсумками атестації складається рейтинг керівних робітників підприємства. Коефіцієнт ефективності управлінської праці по результатам звітного року береться за основу при розрахунку винагороди за підсумками року. Сформований рейтинговий список керівників офіційно оголошується у рамках підприємства.

Впровадження даної системи мотивування праці управлінського персоналу на дослідному підприємстві сприяло підвищенню продуктивності праці, збільшенню товарообігу і прибутку, обґрунтованому розподілу премії.

ПРОБЛЕМА АКТУАЛІЗАЦІЇ ПОТАЄННИХ, СОКРОВЕННИХ ГОРИЗОНТІВ І МОЖЛИВОСТЕЙ БУТТЯ ЛЮДСЬКОГО «Я»

**к. філос. н., доц. Арсентьєва Г.О.,
Горбунова А.С.**

Запорізький національний технічний університет,
економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет, кафедра
філософії,
вул. Жуковського, 64, 69063, Запоріжжя, Україна

Проблему самоздійснення людського «Я» заслужено відносять до числа однієї із самих складних проблем філософії. Категорія «Я» як результат сформованості самосвідомості є вінцем розвитку свідомості людини. Самосвідомість, або «Я», допомагає людині не тільки відобразити зовнішній світ, але, виділивши себе в цьому світі, пізнавати свій внутрішній світ, переживати його і певним чином ставитися до себе і транслювати себе світу. Усвідомлення себе як «Я» передбачає внутрішню цілісність, сталість особистості, яка, незалежно від мінливих ситуацій, здатна при цьому

залишатися сама собою. Безперервність таких переживань і дає людині можливість інтегрувати себе в єдине ціле «Я». Головна функція самосвідомості - зробити доступними для людини мотиви і результати її вчинків і дати можливість зрозуміти, якою вона є насправді, оцінити себе.

Тільки завдяки усвідомленню своєї індивідуальності виникає прагнення захистити свою індивідуальність від загрози її нівелювання. Для самосвідомості людини найбільш значимим є стати самою собою, залишитися самою собою, незважаючи на вплив ззовні, і вміти підтримувати себе у важких станах.

В ході соціалізації розширюються і поглиблюються зв'язки спілкування людини з людьми, групами, суспільством в цілому, відбувається становлення в людині образу свого «Я». Образ свого «Я», або самосвідомість (уявлення про себе), не виникає у людини відразу, а складається поступово упродовж її життя під впливом численних соціальних впливів і включає 4 компоненти: 1) соціально-моральна самооцінка; 2) усвідомлення відмінності себе від решти світу; 3) усвідомлення своїх психічних властивостей, емоцій, самооцінки; 4) усвідомлення свого «Я» як суб'єкта діяльності [1].

У сучасній науці існують різні точки зору на генезис самосвідомості. Традиційним є розуміння самосвідомості як вихідної генетично первинної форми людської свідомості, що ґрунтується на самовідчутті, самосприйнятті людини, коли ще в ранньому дитинстві формується у дитини цілісне уявлення про своє фізичне тіло, про різницю себе і решти світу. Виходячи з концепції «первинності» вказується, що здатність до самопереживання виявляється особливою універсальною стороною самосвідомості, яка його породжує. Існує і протилежна точка зору, згідно з якою самосвідомість - вищий вид свідомості, що виник як результат розвитку свідомості. Не свідомість народжується з самопізнання, з «Я», а, навпаки, самосвідомість виникає в ході розвитку свідомості особистості. Третій напрям виходить з того, що усвідомлення зовнішнього світу і самосвідомість виникли і розвивалися одночасно, в єдності і взаємозумовленості. У міру того, як відбувалося об'єднання «предметних»

відчуттів складається уявлення людини про зовнішній світ, а в результаті синтезу самовідчуття - про саму себе.

Критерії «Я» (або самосвідомості):

- 1) виділення себе з середовища, свідомість себе як суб'єкта, автономного від середовища (фізичного середовища, соціального середовища);
- 2) усвідомлення своєї активності («Я керую собою»);
- 3) усвідомлення себе «через іншого» («Те, що я бачу в інших, може бути і моя якість»);
- 4) моральна оцінка себе, наявність рефлексії (усвідомлення свого внутрішнього досвіду).

Відчуття людиною своєї єдиності підтримується безперервністю її переживань у часі: пам'ятає про минуле, переживає справжнє, має надії на майбутнє. Безперервність таких переживань і дає людині можливість інтегрувати себе в єдине ціле, в своє індивідуально-неповторне «Я».

Таким чином, самосвідомість, або «Я» включає в себе: самопізнання (інтелектуальний аспект пізнання себе) і самовідношення (емоційне ставлення до самого себе).

Самореалізацію як підставу для повноцінної життєдіяльності людини як суб'єкта особистого і суспільного буття розглядають З.Фрейд, А. Адлер, К.Юнг, М.Хайдеггер, Х. В. Франкл та інші дослідники.

З. Фрейд був одним з перших, хто спробував побачити в домінуючих інстинктах людини потребу в самореалізації. Самореалізація, за З. Фрейдом, локалізується в несвідомому шарі людської психіки і проявляється в «прагненні до задоволення», властивому людині з народження. Цій інстинктивній потребі в самореалізації протистоять нав'язані суспільством імперативні вимоги культури (норми, традиції, правила і т.д.), основна функція яких полягає в цензурі за несвідомим, у придушенні інстинкту подібних потреб.

Найбільш широкий розвиток проблема самореалізації отримала в рамках гуманістичної психології та філософії, що розглядають людську сутність з точки зору її особистісного зростання і творчої діяльності. У центрі

самореалізації особистості актуалізуються поняття, так чи інакше пов'язані з самосвідомістю. Самосвідомість може визначатися через пізнання себе, пізнання своєї самості. Самість - гіпотетичне поняття, введене спочатку в психологію К. Юнгом, як «центр тотальної, безмежної психічної особистості, яка не піддається визначенню». Свідоме Его підпорядковане або включене в самість, наділену своїм голосом, чутним іноді в моменти інтуїції і сновидінь. Самоактуалізація в цій концепції є по суті еволюцією самості, яка відбувається в напрямку від несвідомого до моральних ідеалів.

Адлеріанській підхід до проблеми самореалізації - це рішення особистістю трьох життєво важливих завдань: професійної самореалізації; самореалізації в сім'ї; самореалізації в любові, дружбі, у взаємодії з іншими.

Модель структури самосвідомості, запропонована К. Юнгом, заснована на протиставленні усвідомлюваних і неусвідомлюваних елементів людської психіки.

Поняття "самість" введено в обіг К. Юнгом як архетипічний образ людського потенціалу і єдності особистості як цілого, як сумативність особистості. У К. Юнга "самість" висловлює єдність особистості як цілого, центр сумативної цілісності свідомого і несвідомого. Пізніше категорія «самість» досліджується в філософії М.Хайдеггера. Хайдеггер терміном «самість» позначав буття "Я" (само-буття), тобто таке суще, яке може вимовити: "Я". Хайдеггер виділяє два види самості: особиста самість і безособова. Особиста самість (Ich-selbst), за Хайдеггером, - це коли людина вважає своєрідність буття існування в якості "турботи" по відношенню до іншої людини з турботою одночасно і про себе. Безособова ж самість (Man-selbs) у Хайдеггера відсуває на другий план власні можливості і горизонти буття, а на перший план ставить турботу про іншу людину [2].

Отже, самоздійснення людського «Я» - це реалізація потенційних можливостей, здібностей і хисту людини, здійснення людиною самої себе за покликанням, за долею тощо, як більш повне самопізнання й прийняття свого «Я». Самосвідомість може визначатися через пізнання себе, пізнання своєї

самості як усвідомлення людиною найглибшої своєї індивідуально-неповторної сутності, коли відбувається реалізація її суверенного права на вибір, вибір напрямку розвитку, життєвих цілей і цінностей. Сама по собі реалізація цієї людської прерогативи при усвідомленні всіх власних потенцій і можливостей є запорукою творчої самореалізації людського «Я». Але ж у суспільному процесі цьому постійно заважає так зване відчуження, коли відбувається перетворення результатів і продуктів діяльності людей в незалежну силу, що стає вище своїх творців і переважає їх. При цьому відбуваються різні види відчуження людини. Серед різних типів відчуження головним визнане саме відчуження людини від свого власного «Я». Зараз, як ніколи, гостро постало питання не тільки про "машинізоване", екстенсивне витрачання людських і природних ресурсів, створення інтенсивних, орієнтованих на якість життя форм виробництва, економіки, технології, соціальної організації, з одного боку, а з іншого все це підкреслило як значення особистісних форм буття людей, їх самореалізації та розвитку, так і важливість подолання самовідчуження людини. Очевидна тенденція, за якою, чим більше дійсний створюваний людиною світ, тим менше дійсним стає сама людина, відбувається "розчинення" людини в світі, і на перший план виходить проблема актуалізації потаєнних, сокровених горизонтів і можливостей буття людей. Зараз відчуження і самовідчуження людей виступають своєрідним філософським індикатором гуманності розвитку людини і її історії [3].

Список літератури:

1. Мерлин В. С. Психология индивидуальности. Воронеж: МОДЭК, 1996. 448 с.
2. Новейший философский словарь /Сост. А.А. Грицанов. Мн.: Изд. В.М. Скакун, 1998. 896 с.
3. Ямницький В. М. Розвиток життєтворчої активності особистості: теорія та експеримент: монографія. О.: ПНЦ АПН України; СВД М. П. Черкасов, 2006. 362 с.